

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 17. V Gorici, dne 20. septembra 1910. Pečaj V.

Obseg: 1. Vinorejci vzdramite se!; 2. Kaj naj počne čebelar pri tej slabi letini?; 3. Akcija za izvoz vin v prekmorske dežele; 4. Gospodarske drobtinice; 5. Poročila; 6. Vspored govedorejskih razstav; 7. Listnica uredništva.

Vinorejci vzdramite se!

V št. 16. z dne 31. avgusta t. l. je objavil „Prim. Gosp.“ članek g. c. kr. kletarskega nadzornika v Ljubljani Fr. Gombača „Kako se mora umevati novi vinski zakon“. Z ozirom na letošnje izredne razmere bi bil jaz tudi na svojih potovanjih govoril in podučeval, kako imajo vinogradniki popraviti svoj letošnji vinski pridelek. Toda ker sem bil nad mesec dni odsoten, zdi se mi primerno, da objavim naslednji članek, kateri je došel za zadnjo številko prepozno:

Vinska letina 1909 je bila glede množine pridelka prav dobra, toda neprestano deževno vreme zlasti v dobi trgatve je neugodno vplivalo na dobroto pridelka: vino je bilo plehkeje in šibkeje, kakor bi moralo biti.

Vse kaže, da tudi letos ne bode bolje. Ker so v cvetju prevladovala hladno vlažna vremena, ki do sedaj še niso nehala, je grozdje pozno začelo zoreti, in če ne dobimo še o pravem času zadostne toplote, to je lepega, solnčnega vremena, se ne bo moglo v grozdju razviti zadosti sladkorja in radi tega ga ne preide toliko v mošt, da bi mogli pričakovati kaj dobrega vina. Sicer pa je letos tudi peronospora nastopila s toliko silo in je toča napravila tako škodo, da je skoro v vseh naših vinorodnih krajih glede množine in dobrote zelo poškodovan vinski pridelek.

Povsodi, kjer bi radi navedenih vzrokov ne moglo grozdje popolnoma dozoreti in bi se torej radi nezadostne vsebine sladkorja ne moglo napraviti trajnega vina, trebalo bo na podlagi

vinskega zakona o pravem času vložiti prošnjo za dovoljenje, da se bode smelo moštu dodati toliko sladkorja, kolikor treba, da se popravi vino ter postane stanovitno.

Tako dovoljenje dobi lahko vsakdo, če je v njegovem moštu radi kakoršnega koli vzroka premalo sladkorja in če treba te primesi samo za to, da se popravi vino.

Marsikdo meni, da je tako dodevanje sladkorja moštu nepraktično, ker mu je to delo nadležno; on bi rajši pozneje kar naravnost dodal špirita že godnemu vinu. Sodí namreč, da se s tem in onim sredstvom doseže enak uspeh, kar pa ni res.

Kdor priliva vinu špirita, ne samo da greši zoper vinski zakon in da najbrže ne uteče zasluženi kazni, marveč dela tudi potrato, ker ga špirit, ki ga v to porabi, več stane, kakor bi potrosil za sladkor. To nam kaže naslednji račun: Če hočemo dobiti v 1 hl vina 1 l alkohola več, uporabiti nam je v to 1.6 kg sladkorja. 1 l 95% špirita stane K 2.28 dočim dobimo 1.6 kg sladkorja za K 1.40.

Prav posebno pa moramo vpoštevati to, da nam pridevek sladkorja ne namnoži v vinu samo alkohola, ampak tudi druge važne snovi, kakor glicerín, jantarovo kislino itd.

Zato svetujemo prav resno vsem vinorejcem, naj skrbno opazujejo dozorevanje grozdja in če spoznajo, da bode o trgatvi premalo sladkorja v njem, naj takoj vložijo prošnjo, da se jim dovoli dodati njihovim moštom sladkorja. Tako dovoljenje se podeljuje — razven slučajev navedenih v § 4. vinskega zakona — posameznikom, pa tudi občinam in celim vinorodnim pokrajinam.

Kadar hočejo posamezniki popraviti svoj vinski pridelek z dodatkom sladkorja, vložiti jim je nekolekovo prošnjo neposredno pri c. kr. okrajnem glavarstvu. V njej naj navedejo 1. zakaj jim je dodati sladkorja, 2. vinorodno pokrajino, odkoder prihaja mošt.

Kadar pa prosi cela občina dovoljenja za vse svoje vinorejce, mora dotično prošnjo vložiti, oziroma potrditi županstvo.

Prošnje je po navedenem načinu predlagati prav gotovo v primernem času pred začetkom trgatve.

Kadar se je vsled toče, povodnji ali drugih elementarnih dogodkov pred časom požuriti s trgatvijo, da skoro ni možno poprej vložiti prošnje za dovoljenje sladkornega dodatka, na-

vesti je v njej, zakaj se je prošnja zakasnila in županstvo ima te navedbe potrditi.

Podeljeno dovoljenje je uporabiti do 30. novembra dotičnega leta.

Zapomniti pa si je dobro, da mora vsaki, komur se je podelilo dovoljenje, do 15. decembra istega leta sporočiti c. kr. okr. glavarstvu, koliko mošta ali vinske drozge je posladkoril in koliko sladkorja je v to uporabil. Te navedbe morajo biti natančne.

Sladkor, katerega je uporabljati v ta namen, mora biti tehnično čisti trsni ali pesni sladkor, kakoršnega se dobi navadno v kupčiji in raztapljati ga je vedno le v samem moštu in nikdar v vodi.

Da izvemo, koliko sladkorja je treba dodati na vsak hl mošta, določiti je sladkor v moštu z moštno tehtnico in sicer še predno je začel mošt vreti.

Slednjič priporočamo, naj nikdo ne zabi na določilo § 7. vinskega zakona. S tem pa ni rečeno, da sta mošt ali vino, kojima se je dodalo sladkorja, ponarejeni pijači, če jih tudi ni več imenovati naravne ali izvirne. Z dodatkom se je pridelek samo popravil in celo zboljšal in to je vsem v korist producentom in konsumentom.

E. Kl.

Kaj naj počne čebelar pri tej slabi letini?

Marsikateri čebelar se obupno poprašuje: „Kaj bo, kaj naj počnem sedaj?“ Zanašal se je, da se njegovi panji s pomočjo obilne in lepo cvetoče ajde s strdjo bogato založe. Ko so pa imele čebele pričeti nabirati na ajdinem cvetju, nastopilo je mrzlo in deževno vreme ter mu prekrižalo račun. Mesto polnih ali bogato s strdjo založenih panjev bo imel koncem leta pred seboj močno obljudene, a revno s strdjo preskrbljene panje. Ni čuda toraj, če se bo v tem slučaju sleherni vprašal: Kaj mi je početi? Dati mu odgovor na to vprašanje je pa zelo, zelo težavno.

Da bi preživel vse čebele, katere je skozi vse leto z očetovsko ljubeznijo negoval, na to še misliti ni. Če bi hotel to doseči, potreboval bi preveč strdi oziroma sladkorja, s katerim bi moral preskrbeti čebele še preden nastopi mraz. Kaj takega pa čebelar ne more storiti, kajti vsak, zlasti pa močno obljuden panj potrebuje za prezimitev 8—10 kg medu oziroma sladkorja. Ker pa to čebelarja preveč stane ali takorekoč tega ni v stanju storiti, primoran bo uničiti pred zimo mnogo pridnih delavk. Kakor doslej kaže, bomo pri vsej rahločutnosti prav primorani, poseči po tem, rekel bi, barbarskem sredstvu.

Preden začnemo s to operacijo, odbrati si moramo najboljše panje t. j. takšne, ki imajo mlado ali letos izvaljeno matico, ki so se med letom lepo razvijali in imajo obenem nekaj medu. Odbrane panje naj se prestavi na posebno mesto in sicer na takšno, kjer lahko ostanejo čez zimo. Razen teh za pleme določenih panjev dene naj se na ono mesto še nekatere druge panje, da se čebele, ki so v njih, dodajo prvim še pred zimo. Na prvotnem mestu naj se puste le slabejši ali sploh le takšni panji, ki se nameravajo uničiti — zažveplati ali opariti.

V par dneh se povrne mnogo starejših čebel na prvotno mesto in ker ne dobe tam lastnih panjev, se pomulijo v slabiče, ki so ostali na prvotnem mestu. S takim ravnanjem spravi čebelar iz panjev plemenjakov večinoma stare in slabotne čebele, katere bi, če bi ostale v istih čez zimo, požrle nekaj medu in bi panjem drugače nič ne koristile. Čebele v slabičih naj se torej zažveplajo, stresejo na gnojišče in zasujejo, da se ne izcimi iz njih kakšna kužna čebelna bolezen, katera je uničila že marsikdaj cel čebelnjak. Kar je medu v zažveplanih panjih, naj se vloži v plemenjake.

Poleg plemenjakov je še nekaj panjev, iz katerih so ušle stare čebele na prvotno mesto in se vrinile v slabiče. Tudi ti panji naj se izpraznijo ali poderejo. Pobere naj se iz njih satovje in če je z medom napolnjeno, naj se vloži plemenjakom. Suho in lepo satovje naj se shrani in dobro pokadi z žveplenim dimom, da ga čez zimo molji ne pokvarijo. Ko se jemlje satovje iz panjev, naj se čebele sproti otresejo v kakšno posodo, bodisi v kad ali ornco. Da ne bodo čebele preveč uhajale iz posode, naj se dene na dno nekoliko satov. Ko so se čebele spravile iz panjev, ki so bili določeni, da se pode-

rejo, naj se proti večeru vzame z zajemačo iz te posode čebele in doda vsakemu plemenjaku primerno množino. Ker so te čebele iz raznih panjev in pomešane, so prav ponižne in niso nevarne matici plemenjaka. Vedeti pa je treba in dobro si zapomniti, da se ne sme dodati plemenjakom preveč čebel, ker če je v plemenjaku preveč čebel, se ti iz raznih vzrokov slabo sponašajo. Kajti če se doda plemenjakom preveč čebel, postajajo slabejši in slabejši in so potem na spomlad najslabši.

Ker ostane po končanem dodajanju torej še vedno nekoliko čebel, ki se več ne potrebujejo, zato mora zadeti tudi te ona žalostna osoda, smrt v vreli vodi in da se zakopajo.

Dasiravno smo pobrali iz vseh panjev, ki smo jih razdrli, vse medene sate in jih vložili plemenjakom vzlic temu bodo imeli plemenjaki še vse premalo medu. Zato to potreba poseči po mošnjičku in kupiti si pri zanesljivem čebelarju medu — ali ker ga ne bo mogoče zlepa dobiti — spopolniti pomanjkujoči med s sladkorjem. Če medu ni, skuha naj se v litru vode kilogram sladkorja, kar je najboljši nadomestek za med, pazi naj se pa, da se ne rabi za krmjenje namesto sladkorja kak sirup, ki je največkrat tak, da čebelam škoduje. J. V.

Akcija za izvoz primorskih vin v prekmorske dežele.

(Nadaljevanje.)

Točka 6. se tiče rešitve naslednjega vprašanja: „Ali so vinogradniki v naši deželi za to, da naj se ustanovi posebna zadruga, katera bi imela skrbeti za pridelovanje tipičnih in za izvoz sposobnih ali takih vin, kakršna je nasvetoval Trgovski muzej v poročilu dne 27. februarja t. l.“

Točka 7.: „Kako naj se izvede akcija, da se prilagodi našim krajevnim razmeram in sicer: a) Ali se ima ustanoviti centrala za pridelovanje vina ali b) napraviti centralna klet, v katero naj bi se sprejemala vina od raznih vinogradnikov in pripravljala potem na primeren način.“

Točka 9.: „Za kakšno moralno in materialno podporo naj se zaprosi visoka vlada in druge oblasti, da bi se olajšal vinogradnikom izvoz vina vsaj do tlej, dokler se ne pridela v deželi sami takšno vino in v takšni množini, ki je za izvoz potrebna.“

Pri 2. točki dnevnega reda zaprosi se besedo g. Davanzo. Govornik se izrazi zelo laskavo o poročilu g. Morpurga in predlaga v imenu vseh navzočih, da naj se izreče zahvala tržaški Kupčijski zbornici, njenemu predsedniku in Trgovskemu muzeju za inicijativo in za uspešen razvoj cele akcije. Še posebej se zahvali N. S. g. namestniku, ker je vinogradnike doslej vsestranski podpiral ter blagovolil prevzeti predsedništvo današnje seje.

Predlaga nadalje, naj bi se sprejeli vsi predlogi, navedeni v poročilu prof. Morpurga, ker so primerni.

Končno si dovoli dati nekaj pojasnil in priporočil, tičočih se istrske trtoreje in pravi: „Zastopniki Istre žele, da naj bi se rešilo za Istro in goriško temeljito rešilo vprašanje, tičočo se pridelovanja vina v vsaki posamezni pokrajini in šele potem, ko se to vprašanje reši, naj se poskrbi za to, da se dosedanji sklepi čimprej uresničijo.“

Priznalo se je sicer, da bo treba pridelovati tipična vina v večji množini, vendar pa se ni določilo, na kak način naj bi se ta tipična vina pripravljala.

Nekateri so za to, da naj se napravijo zadružne, drugi deželne in zopet drugi občinske kleti. Dokler se to ne določi, bo kmetijstvo v deželi trpelo in ne bo možno pripravljati — kar pa je, če se hoče vino izvažati, neizogibno potrebno — tipičnih vin in ne v oni množini, ki je za izvoz potrebna.

Ta važna zadeva se mora rešiti, zato bi bilo tudi prav, ko bi se izvolil poseben odsek, kateri naj bi to zadevo prav skrbno in natančno proučeval.

Na vsak način in neobhodno potrebno je, da se da vinogradnikom na razpolago sredstva, s katerimi se izvoz vina olajša. Te olajšave pa obstoje v znižanju izvoznega tarifa in v tem, da se prihrani vinogradnikom takse in druge razne troške, ki so dandanes precej veliki. Kar se olajšave izvoznega tarifa tiče, bi se ta zadeva za vino sedaj, ko se vrše pogajanja med Avstro-Ameriko za podporo, najlaže uravnala potom zakona,

kar se pa^rolajšave izkrcavanja vina i. t. d. tiče, napraviti bi se moral na primernem prostoru v tržaški luki poseben hangar za vino.

N. S. g. na mestnik odobruje opazke g. Davanzo in obljubi, da bo izražene želje tudi po svoji moči podpiral.

Dvor. svet. Minas pripomni, da bi sedaj ne bilo umešno zahtevati od vlade, da naj se uvedejo v pogodbo za podporo Avstro-Amerikane spremembe in dostavki, kajti pogodba je pravkar sklenjena in bi se vsa stvar vled tega lahko zavlekla.

Sicer pa ne manjka v tekstu pogodbe klavzul, glasom katerih ima vlada pravico uvesti poseben tarif za izvoz takih predmetov, ki niso posebej navedeni, kakor hitro se pokaže, da je to posebne važnosti za deželno gospodarstvo.

Prof. Morpurgo pripomni, da pride zadeva, tičoča se izvoznega tarifa še pri naslednji točki dnevnega reda v razpravo, ker bo tam govora o izvozu vina.

Prof. Morpurgo prečita nato poročilo k 3. točki dnevnega reda, tičoče se predlogov za organizacijo kupčijskega izvoza in zalog v Trstu, ki se glasi: „Ko se hoče organizirati novo kupčijsko podjetje, naleti se vedno na mnoge težkoče. V našem slučaju pa, kjer se hoče poiskati novih tržišč za našo nadprodukcijo, katera vedno narašča, nastanejo še večje težkoče in sicer kakor hitro se gre za to, da spodrinemo s tržišča onega, ki si ga je že zdavno osvojil in na njem gospodari. Različna so sredstva, ki se dajo uporabiti v ta namen: eno izmed teh je reklama.

Reklama se napravi in predloži v priporočilo raznim takim osebam, ki jih izvoli v to svrhu Trgovski muzej. V našem slučaju se ne gre le za splošno reklamo, kakršna je v navadi pri spečavanju likerjev, zdravilnih specijalitet, pri novi vrsti šampanjca ali pa pri rudnih vodah. Za vsak nov izdelek, ki se hoče spraviti v promet, je potreba reklame; naša vina pa se ne morejo smatrati kot kak nov izdelek kakor prej imenovani. Naši izdelki se že nahajajo od nekdanj v kupčiji, samo s tem razločkom, da pridejo iz drugih krajev na tržišče, zato pa moramo uporabiti za naša vina drug nego običajni način reklame.

Ko se hoče kaj pridobiti na gospodarskem polju, naleti se vedno na razne težkoče in ovire, zato bo potreba tudi za naša vina, da se pivci z njimi seznanijo in da se upeljejo v prek-

morskih deželah, truda in stroškov in prvi tak trošek bo reklama. Reklamni stroški pa so v Južni Ameriki, kakor je znano, izredno veliki. Na navadni način, ko se hoče, da se ljudstvo seznanj z izdelkom, se poslužuje tiskovin in daje izdelek v dar na desno in levo, to pa je mogoče storiti le tedaj, ko znaša dobiček vsaj 100% kakor pri prodaji prej imenovanih specialitet. Reklama vin odvisi od tega, da je vino naravno, dobro, odgovarja zahtevam pivcev in da je po primerni ceni, torej takšno, da vzbudi zaupanje pri pivcih.

Na vsak način bo treba uvesti strogo nadzorstvo nad izdelki, ki se hočejo izvažati in ta korak bi moral biti prvi za reklamo akcije, ako se hoče dobiti stalne odjemalce za naša vina v prekmorskih deželah. To nadzorstvo bi imelo zagotoviti pivca, posebno pa uvažalca, da bo dobival vedno enako blago. Potreba bo torej žrtvovati se na en ali na drugi način, ako se hoče, da spoznajo naš izdelek in priporočiti se v prekmorskih deželah, umetnost pa bo določiti na kak način in v kakšnem obsegu naj bo to žrtvovanje, če se bo hotelo doseči kak uspeh po takšni poti, da bi se ne obremenilo preveč izdelka, ki se ima prodati. Da pa bode imelo celokupno podjetje od teh žrtev dobiček in korist je treba, da se organiziramo, ker če pričnejo z akcijo posamezni vinogradniki in izvažalci, bo to v prid le njim in gotovo ne bo imela cela akcija trajnega obstanka. Organizirati se je treba na vsak način, da zadobi cela akcija pravi pomen, da se ustanove kriteriji na podlagi katerih se laže doseže namen in da bo mogoče staviti vladi, na katere podpora se zanašamo, stvarne in utemeljene predloge. Organizacija za izvoz bi morala biti na vsak način ločena od one za pridelovanje; vina gotovih tipov, ki bi se pridelala v posameznih pokrajinah, bi se morala zbirati v Trstu. Tam bi morala biti komisija, katera naj bi se izvolila v to, da bi nadzorovala razna vina in poskrbela za pasteriziranje, eventuelno za mešanje raznih vin med seboj, da bi dosegla na ta način primerna tipična vina. Kar se tiče mešanja in če bi bilo potrebno tudi alkoholiziranja vin, bi se moralo dovoliti komisiji, da ukrene vse ono, kar bi zamoglo pripomoči v to, da se napravi stanovitno in takšno vino, katerega lastnosti naj bi odgovarjala zahtevam pivcev v prekmorskih deželah. (Sledi še.)

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

V varstvo rastlin v septembru. Strnišče naj se takoj, ko so se pridelki spravili z njive, preorje, da se uniči glivice, ki bi se slučajno nahajale na njem. Ko se izkopava krompir naj se ves gnil krompir takoj sežge. Pazi naj se, kolikor mogoče na to, da se krompir pri izkopavanju ne rani. Krompirjevca ali natje naj se takoj spravi z njive, zlasti če je napadeno od peronospore. Da se plevel preveč ne zaplodi, naj se vsaj požanje, da ne napravi, semena. — Kakor je treba paziti pri spravljanju krompirja, tako naj se pazi tudi pri obiranju raznega sadja, da se veje pri otrešanju sadja ne ranijo in da se nagnito sadje skrbno loči od zdravega. Če se je drevo ranilo, naj se rane z nožem pogladijo in s cepilnim voskom ali pa s katramom zamažejo. Na debela naj se privežejo papirnati kolo-barji in namažejo s kakim lepilom, da se polove gosenice, ki lazijo z drevja na zemljo. Poprej naj se pa stara, razpokana, lubad, mah in lišaji o vlažnem vremenu z debela in vej ostržejo; kar se je ostrgalo, naj se sežge. Sadje, ki pade na tla, naj se pobere in sežge, pokrmi ali pa podela v mošt. Ko se sadje obira, naj se pogleda, ali niso na drevju krog mladik kakšni prstani ali jajčeca prsteničarja in gosenčice zlatoritke, katere se začnejo sedaj zapredati. Zatira naj se gosenice agrasovega pedica in čebulnega molja. Lešniki, ki leže po tleh, naj se poberejo in uničijo. Preiščejo naj se tudi grozdi, ali niso morda prejeti od kiseljaka in če so, naj se črvi pokončajo. Pobirajo naj se smrtoglavčeve gosenice po krompirjevem natju. Uničujejo naj se mravljišča in osišča. Pazi naj se na žitnega molja. Kjer je bila letos pšenična ogorčica, heska mušica in žitna grizlica, naj so ozimine kolikor mogoče pozno posejejo. Pravočasno naj se sporoči o vsakem rastlinskem škodljivcu c. kr. poskuševališču za varstvo rastlin na Dunaju 21, Trunnerstrasse 1., katero določi škodljivca in pove za sredstvo zoper istega brezplačno.

Sveže češplje pozimi. — F. Corbič, vrtnar v Dubravi, poroča v „Gärtnerische Rundschau“ to-le: Ko sem bil mlad, se nam je posrečilo ohraniti češplje sveže do Božiča na naslednji način: Pustili smo na nekaterih drevesih češplje kolikor mogoče dolgo časa, če je bilo vreme ugodno do polovice novembra. Nato smo odrezali vejice, na katerih so visele češplje

in privezali jih na kak drog tako, kakor se obeša grozdje, ki se hoče hraniti. Droge s češpljami smo obesili na to v 15 m globok vodnjak tako, da so bile vejice blizu vodne povišine. Pretežna večina češpelj se je dobro ohranila in bile so okusne. — Dandanes se doseže ta namen gotovejše in laže, ako se cele, neolupljene češplje opere večkrat prebode s prišpičeno leseno trščico, dene v steklene važe in nalije na nje šibko sladkorovo raztopino ($\frac{1}{8}$ kg sladkorja na 1 l vode). Nato naj se denejo važi kakih 20 minut v gorko kopelj, da tekočina v važih zavre in zaveže potem važe trdno, da ne bo mogel zrak v nje. Namesto sladkorove vode se nalije na češplje lahko čista voda. Na enak način se spravijo neolupljene razklane češplje. Češplje se operejo, razkoljejo in izdere se koščica. Denejo se na tesnem v važe tako, da je zunanja stran češplje obrnjena navzgor.

P O R O Č I L A.

VIII. avstrijski vinarski kongres združen s strokovno razstavo se je vršil na Dunaju v dobi od 4. do 10. sept. t. l.

V nedeljo, dne 4. septembra ob 10. uri predpoldne je bila slovesna otvoritev mednarodne razstave vinogradskega orodja, strojev, kletarske oprave in znanstvenih pripomočkov v krasnih prostorih c. kr. vrtnarskega društva. Prisotni so bili: C. kr. namestnik grof Kielmansegg, podžupan Haas, dvorni svetnik Portele kot zastopnik kmet. ministerstva, mnogo drugih dostojanstvenikov, državnih in deželnih poslancev, ravnateljev in strokovnih učiteljev kmetijskih šol, vinarskih in kletarskih nadzornikov ter drugih veščakov.

Dvorni svetnik dr. Ploj je kot načelnik razstavnega odbora pozdravil slavnostne goste, zahvalil namestnika na njegovej skrbni podpori in je naglašal, da so razstavljalci s svojo požrtovalnostjo ustvarili zares lepo delo. Na to je namestnik grof Kielmansegg z jedrnatimi besedami označil današnji položaj avstrijske vinoreje in izrazil, da je bila prav srečna misel združiti vinorejski kongres z vinarsko razstavo, katera razodeva vsestranski napredek ne samo v iznajdbi in uporabi sredstev

zoper trtne škodljivce, ampak tudi v vsem tem, kar se tiče
zboljšanja vinskega pridelka in vinske kupčije. „Jako praktično
je“, je dejal, „da se vinogradniki na razstavi prepričajo o vseh
novostih v vinarstvu in kletarstvu in da jih izkoristijo v svoj
gospodarski blagor. Obžalovati je le, da nam je nebo letos
poslalo toliko mokrote. Tem blagodejnejše naj upliva današnja
razstava, da boste mogli prebiti težavne čase, ki so ravno v
tem letu nastopili vinogradništvu.“ — S tem je proglasil raz-
stavo otvorjeno in voščil vinogradnikom po njej najboljši uspeh.

Razstava je bila jako zanimiva in zaslužila, da bi jo bili
vsi, ki se vнемajo za napredek naše vinoreje in zaboljšanje
svojega gospodarskega položaja potom vinoreje, obiskali in si
ogledali njene bogate zbirke.

Razvrščena je bila v štiri skupine :

I. Orodje, stroji in razno v vinogradništvu
uporabno blago. Tu je bilo videti raznovrstne škropilnice,
brizgalke, žveplavnike, nategače, cepilne stroje, vozila, uzoice
cepljenja, stiskalnice, grozdne mline, robkalnice, razne vino-
gradske pluge itd. itd.

II. Orodje, stroji in razna v kletarstvu upo-
rabna tvarina. V tem oddelku so bili izloženi raznovrstni
sodi leseni in cementni, raznovrstna vinska posoda, sodni za-
pahi, sesalke, kavčukne cevi, priprave za polnitev, snaženje,
zamašenje, etiketovanje steklenic, ročne in hidravlične stiskal-
nice, nategače, čepi, vehe, hladilniki, priprave za pasterizovanje
vina, različni filtri itd.

III. skupina je obsegala postranske izdelke vinar-
stva in kletarstva: Sreš, sterilizovan vinski mošt iz l.
1908; stroj za razdrobljenje trtnega lesu itd.

Slednjič so bila v IV. skupini učila, znanstvene po-
izvedbe in slovstvo.

V tej skupini je bila jako bogata in zanimiva izložba c.
kr. kmet. bakteriološke in v varstvo rastlin ustanovljene po-
staje na Dunaju, ki je pričala o blagodejnem delovanju ter
prekoristne ustanove v prilog vinarstvu, kletarstvu in kmetijstvu
sploh.

Vsak vinogradnik, priprost ali znanstveno izobražen, je
našel na tej razstavi mnogo poučnega in izpodbudnega in go-

tovo ne bode nikomur, kdor jo je obiskal, žal niti za potrošeni denar, niti za uporabljeni čas.

V ponedeljek 5. septembra je bila slovesna otvoritev vinarskega kongresa v sejni dvorani dunajskega mestnega sveta. Z Goriškega so se udeležili tega skoda gospodje: Bolle, ravnatelj c. kr. kem. kmet. poskuševališča, Jakoučič, predsednik goriš. kmet. društva, dr. Portelli, dež. kmet. nadzornik, Štrekelj, ravnatelj dež. kmet. šole, Perhauz, c. kr. kmet. pot. učitelj za gradiški okraj, Ernest Klavžar, drž. kmet. pot. učitelj za goriški okraj in 2 oskrbnika iz naše Furlanije.

Kongres je bil prav dobro obiskan. Kaj več o njem priobčimo v prihodnjih številkah. E. Kl.

Drugi poučni tečaj o kmetijskem združništvu. Splošna zveza kmetijskih zadrug priredi v letu 1911 na Dunaju 4 mesečni poučni tečaj o kmetijskem združništvu za mlajše zvezine in združniške uradnike, kakor tudi za one, ki se hočejo posvetiti temu stanu.

Pouk se prične početkom januarja in bo trajal do prvih dni maja 1911 ter bo obsegal naslednje predmete: Splošni osnovni pojmi, zgodovina in organizacija kmetijskega združništva, splošno zakonodajstvo, združniško pravo, združniško knjigovodstvo (trgovsko računstvo in korespondenca), nauk o davkih in pristojbinah, o denarju in kreditu, o poznavanju kmetijskega blaga, o reviziji, o uredbi in poslovanju pri hranilnicah in posojilnicah in tozadevnem knjigovodstvu, o nakupovanju kmetijskih potrebščin, o mlekarskih zadrugah, o združni prodaji žita, o oddaji blaga vojni upravi, o združnem izkoriščanju živine, o posebnih zadrugah in o železniškem prometu in tarifu.

Namen tega tečaja bo, poučiti in izobraziti mlajše združne uradnike, oziroma bodoče združne uradnike v vsem, kar se tiče kmetijskega združništva. Sprejmejo se v prvi vrsti mladi ljudje, ki so si pridobili že neko prakso pri zvezah, centralnih denarnih zavodih ali posameznih zadrugah in se že v združništvu temeljito izobraziti, v drugi vrsti pa še drugi mladi ljudje, ki imajo potrebno splošno predizobrazbo in se hočejo poprijeti združništva. Pogoj za sprejem je starost 18 let, znanje nemščine v govoru in pisavi.

Prijave naj se pošljejo najdalje do konca oktobra t. l. na naslov: „Allg. Verband landw.

Genossenschaften in Oesterr., Wien, I., Schaulflergasse 6. Prijavi naj se priloži dokaz o šolanju, o dose-danji službi, spričevalo, reference itd.

Prizivi za odpis zemljiškega davka radi škode, ki je nastala pri poljščinah vsled toče, povodnji, peronospore in drugih vremenskih nezgod, s o k o l e k o v i n e p r o s t i. Opozar-jamo na to naše kmetovalce, kajti žalibog bo letos mnogo ta-kih poljedelcev, ki bodo vsled letošnjih poškodb na poljščinah takorekoč primorani, prositi za znižanje zemljiškega davka.

Kako kaže trgatav. — Vsa madžarska poročila govore o vinski katastrofi. V vršeckem komitatu je odpadlo 20—70 odst. jagod, boljše je sicer v okolici Blatnega jezera ali tudi tam je bila nevihta. V tokajskih vinorodnih krajih je uničila toča sko-raj polovico grozdja. Neugodna poročila so došla tudi iz dolnje Avstrije, kjer so cene vinu vsled ujm poskočile. V zagrebški okolici se računa samo na 50 odst. od lanske trgatve. Tudi na Kranjskem so trte močno trpele, vsled česar je cena vinu že zopet poskočila.

Koliko glav posamezne živine se nahaja dandanes v Avstro-Ogrski. — Konj se nahaja nad 4 milijone, govede okoli 18 milijonov, ovac 14 milijonov, koz 3 milijone in pre-šičev 13 milijonov.

Kako kaže na splošno sadno drevje in trta v avstrij-skih kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru. (Posnetek iz poročila c. kr. poljed. ministerstva za mesec av-gust 1910).

Sadno drevje. — Trajno deževno vreme, ki je bilo v prvi polovici avgusta, ni bilo nič kaj ugodno za sadno drevje, nasprotno pa je lepo in toplo vreme v drugi polovici avgusta zelo pripomoglo zoritvi sadja. V bolj južnih avstrijskih deželah je nastopila proti koncu meseca celo precejšnja suša, katera je škodovala v nekaterih krajih tudi oljkam.

Obiranje zgodnjega peškatega sadja se bliža koncu tudi v severnih deželah. Tega sadja, posebno pa jabolk je bilo pov-sod še precej mnogo. Hrušk, katere se lahko dobro prodajo, ni bilo mnogo, poleg tega pa tudi niso bile nič posebnega. Na podlagi poročil, došlih iz Češke in Galicije, in sicer iz onih krajev, kjer se prideluje največ zimskega sadja, se da sklepati, da bo tega sadja veliko.

Sliv je bilo na splošno še precej. V posameznih pokrajinah, in sicer v osredju Češke in Galicije, se pričakuje, da bo češpelj obilno. Kar se je pobralo dosedaj breskev, niso bile mnogo vredne in pridelalo se jih je večinoma povsod komaj za domačo potrebo dovolj.

Če bo trajno lepo jesensko vreme, dozori v kratkem kostanj, katerega je letos prav veliko. V Istri kažejo oljke precej lepo, nasprotno pa se je polotila oljkinih nasadov na južnih dalmatinskih otokih prav močno oljkina muha. Smokve so v večini glavnih smokvorodnih krajev nekoliko zaostale v zoritvi.

Dela po sadovnjakih so se povsod končala.

V i n o g r a d i. — Dasiravno je nastopilo proti koncu meseca suho vreme in je vsled tega tudi peronospora prejenjala kvariti trte, vendar so se pa pokazale sedaj zle posledice prejšnje hude peronospore; v mnogih in obširnih vinorodnih pokrajinah se vidijo le posušene jagode in osmojeno listje. Nadalje je razbila toča 22. avgusta v kampski in pulkauski dolini na Niže Avstrijskem, kjer je bilo že prej le malo grozdja, tako močno, da bo v večini onih vinorodnih pokrajin, ki so bile merodajne glede vinske trgatve, trgatav ničeva ali kvečem slaba. Ker je pa grozdje poleg tega vsled slabega vremena jako zaostalo v zoritvi, zato se ne more računati, da bi bil mošt v severnih vinorodnih krajih niti srednje dober. Nekoliko boljša bi zamogla biti trgatav, kakor se da posneti iz došlih poročil, le na Češkem, v nekaterih maloštevilnih okrajih na spodnjem Štajerskem (v okraju ormoškem in ljutomerskem), v Istri (v poreškem in umagoškem okraju in v Lošinju) in v Dalmaciji (posebno na južnih otokih in v šibeniškem in kninskem okraju), prav tako tudi v Vipavski dolini na Kranjskem. Prav dobre trgatve se je nadejati samo še v nekaterih krajih na nemškem južnem Tirolskem, posebno onstran reke Adiže in v meranskem okraju.

V južnih deželah se je začelo razpošiljati zgodnje namizno grozdje, vendar pa ga je najti razmeroma malo na trgih.

Gospodinjnska šola v Tomaju na Krasu je edini zavod na Primorskem, ki je namenjen izobrazbi in pouku kmetskega ženstva in ki deluje že dve leti v korist istega.

Slovenski posestniki na Primorskem so kmalu spoznali koristi, ki bi jim jih lahko donášala ta šola, zato sta bila že

prva dva tečaja dobro obiskovana. Da je ta zavod za razvoj kmetijstva v naši deželici velike važnosti, pripoznala sta tudi visoka vlada in deželni zbor, zato ga tudi gmotno podpirata.

Prve dni novembra t. l. se otvori na tej šoli tretji tečaj, ki bo trajal 12 mesecev.

Gojenke morajo bivati v zavodu, ki je pod vodstvom šolskih sester. Pouk je slovenski ter poučuje se poleg verouka, vzgojeslovja, zdravjeslovja, o ravnanju z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki se jih mora učiti dobra gospodinja. Zlasti se poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju, pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v ravnanju z bolniki in bolno živino.

Vsak zaveden slovenski posestnik, ki ima hčer, koja je dovršila 16. leto starosti, naj jo vpiše v ta zavod, kajti v tekne leta se gojenka nauči toliko, kolikor potrebuje dobra gospodinja.

Natančna pojasnila dajejo šolske sestre v Tomaju pošta Dutovlje.

Vzpored

govedorejskih razstav z obdarovanjem, katere se prirede za srednje govedorejsko ozemlje poknežene grofovine goriško - gradiščanske.

Za planinsko govedorejsko ozemlje se prirede sledeče razstave:

Razstava govede v Cerknem dne 3. oktobra t. l., za občine sodnega okraja cerkljanskega;

razstava govede v Tolminu dne 4. oktobra t. l., za občine sodnega okraja tolminskega;

razstava govede v Kobaridu dne 6. oktobra t. t., za občine sodnega okraja kobariškega;

razstava govede v Bovcu dne 7. oktobra t. l., za občine sodnega okraja bovškega.

Na te razstave se morejo pripeljati le goveda belanske pasme, ki so bila storjena v deželi planinskega govedorejskega ozemlja, ali so bila tam najmanj tri mesece.

Prijave se imajo doposlati deželnemu odboru do 20. septembra, za t. l. potom dotičnih županstev, pri katerih je dobiti v to svrho posebnih tiskovin; razstavljalcem se izdajajo posebne, s tekočimi številkami zaznamovane izkaznice.

Darila, ki se bodo razdeljevala, obstoje iz nagrad v denarju in iz častnih diplomov.

Vsakdo bo moral imeti za vsako govedo, ki ga pripelje na razstavo, zdravstveni potni list in izkaznico, s katerima listinama mu bo dovoljen vstop v razstavo.

Prijavljena goveda se bodo sprejemala od 6. do 8. predp.

Boljša goveda, ki se odbere pri prvem ogledu za eventualno obdarovanje mora biti na razpolago sodišču do solnčnega zahoda, da jo zamore isto natančno pregledati ter končno razsoditi glede podelitve darila.

Govedo, za katero se podeli dar v denarju, se bo moralo ohraniti v dotičnem govedorejskem ozemlju za pleme najmanj dve leti. Lastnik se v to zaveže s podpisom nalične izjave ali protopisa, s katerim obljubi vrniti darilo, ako bi se govedo, za katero je prejel lastnik denarno darilo, prodalo izven govedorejskega ozemlja, ali skopilo ali pa pred pretekom dveh let zaklalo.

Razstavniki se morajo podvreči določilom tega vspeveda in vsem nadaljnim določilom, katere bi izdalo na licu mesta obdarovalno sodišče ali njegovi pooblaščenci.

Razstavniki morajo skrbeti za to, da bode govedo varno privezано na odkazanem mestu; to velja posebno glede bikov.

Opoldanska hrana za razstavljeno govedo se bo dala brezplačno; za napajanje bo tudi preskrbljeno.

Na razpolago bodo tudi hlevi, v katerih bo zamoglo prenočiti govedo, ki bi se radi prevelike oddaljenosti ne moglo vrniti na dom istega dne.

Listnica uredništva. „Prim. Gospodarja“ 17. številka, ki bi imela iziti 15. t. m., se je radi deležbe urednika pri komisiji za razdelitev nagrad za hleve in gnojnike zakasnila.